

Digitales Brandenburg

hosted by **Universitätsbibliothek Potsdam**

Sifre Ḳodesh

‘im targumim u-ve’urim mi-meḥabrim shonim

Sefer Yesha‘yah

Landau, Moses I. Landau, Moses I.

Prag, 598 [1837 oder 1838]

חי היעשי

urn:nbn:de:kobv:517-vlib-9106

ויאנש (שמאלב' י"ב) וכן
 כי אנושה מכותיה (מיכה
 א'): (יב) הווי המון עמים
 רבים. מדה מהלכ' על פני
 כל הדורות שיט שישראל
 לוקים בו סופו ללקית
 לפיכך הנביאים הנבאים
 פורענות ישראל על ידי
 האומות ס' מבין אחריו
 פורענות האומה שלקה
 ישראל על ידה: המון
 עמים. אובלוסי סנחריב:
 ישאון. לשון תשואה הומה:
 (יג) וגער בו. הקב"ה
 באותו שאון: במון הרים.
 משל את הרשעי' במקולקל
 שבמיניו ובמקולקל שנאותו
 המין מון הרים יבש משל
 עמק-ס: וכגלגל. הוא
 מפרח של קוליס שקורין
 קרדוג"ש בלע"ז הדומים
 לאותו שגוררין בהן נגדי
 זמר ואינן קשין ובהגיע
 סמוך לסוף הקיץ הם
 מתנפלין מאליהן והרוח
 מפזרתן ואותו הניסוף עשוי
 כמין גלגל עגולה כמין
 העין באמל' ומש זרועותיו
 סניבלה: (יד) והנה בלהה.
 שדים באים על האויב
 ומנהלין אותו: בערם בקר

(יב) הווי המון עמים רבים

כהמות ימים יהמיון

ושאון לאמים

כשאון מים כבירים ישאון:

(יג) לאמים כשאון מים רבים ישאון

וגער בו וגם ממרחק

ורדף כמץ הרים לפני-רוח

וכגלגל לפני סופה:

(יד) לעת ערב והנה בלהה

בערם בקר איננו

זה חלק שוסינו

וגורל לבזוינו:

יח

(א) הווי ארץ צלצל כנפים

אשר מעבר לנהרי-כוש:

השלח

איננו. והאויב אין בעולם: זה חלק שוסינו. חלק סנחריב וחלק גוג ומגוג כשיבאו לבזוינו:

יח (א) הווי ארץ צלצל כנפים. ת"י דאמן לה בססין מארע' רחיקא וקילעיהון פריסן כנשאר
 דטאים בכנפיהי. ואני אומר לפי שהן שרוין במזרח והארץ חמה העופות נאספים שם
 והיא מזוללת כנפיה עופות ונבואה זו על אובלוסי גוג ומגוג בענין שנאמר (ביזקאל ל"ח) פרס

כוש

ב א ו ר

לא היה כן, כי נד קביר ביום נחלה. (יב) חוי, מבאן יתחיל נבואה אחרת (וכאשר הרשים
 הרב בהעתקתו) והיא נמשכת עד סוף פרשה הבאה באשר נבאר עוד, כי עד עתה דבר
 על עם אפרים אשר יגלוס מלך אשור, ומעתה ישים פניו מול יהודה, אשר גם עליו ישטופו
 מי הנהר העלומים והרבים, וכמו שנאמר לעיל (ח' ז') הנה אדני מעלה עליהם וגו',
 וגם הרד"ק והראב"ע אמרו שהכוונה פה על סנחריב באשר נר על ירושלים. (יג) וגער בו,
 ה' יגער באותו שאון. וגם, הסאון. ממרחק, הרב המעתיק תרגמו כאלו כתוב ל מ ר ח ק,
 ואולם יש גם לפרש המ"ס כהוראתו בכל מקום על הרחוק, והענין כי הסאון הזה באשר
 ישמע ממרחק גערת ה' והוא מפלת סנחריב ינסו, והכוונה על כל הגוים אשר באו לעזרת
 אשור כאשר נר על ירושלים ולא הגיעו עוד אל מחנהו. (יד) לעת ערב והנה בלהה,
 הכוון בדעת הראב"ע שהכוונה כי לעת ערב היתה בלהה (כמו בלהה כי הוא
 מן המתהפכים כנודע) על אנשי ירושלים, ובבקר איננו לא היתה שום יראה ופחד מפני
 האויב כי איננו לפי שיכל מלאך ה' והכה במחנה סנחריב. וכבר מזינו גם בלי העטרפות

על

ישעיה יז

באור עא

(יב) וועהע! איין טאָבען פֿיעלער פֿאַלקער,

וויא דאָו טאָבען דער מעערע טאָבען זיא,

אונד איין געטאָזע פֿאַן נאַציאָנען,

וויא דאָו געטאָזע מאַכטיגער פֿלוטהען טאָזען זיא.

(יג) טאָגען נאַציאָנען וויא דאָו געטאָזע שטאַרקער פֿלוֹ־

טהען טאָזען,

ער שרעקט עם אַב, עם פֿליעהט אין דיא פֿערנע,

געיאַגט וויא שפּרייא דער בערנע פֿאַר דעם ווינדע,

אונד וויא שטויבוירבעל פֿאַר דעם שטירמע.

(יד) ציר אַבערנדייט—זיעהע דאָ—ענטזעטצען,

בעפֿאַר עם מאַרנען איזט—ניכטס מעהר דאָ.

דיעס דאָו שיקואַל אונזערער רייבער

אונד דאָו לאַז אונזערער פֿלינדערער.

יח

(א) האָ! לאַנד שאַטטענרייכער פֿיטטיגע,

וועלכעס איזט יענויטס דער שטראַמע כוש,

דאָו

על מקרה מיוחד, בערב
ילין בני ולבקר רנה
(תהלים ל' ו')

יח (א) הוי, אחרי

שבאר הנביא מפלי

סנחריב בדרך סלא יוסוף

להגיד מטוב הגדול וכבוד

יקר אשר ימשך לאומה

הישראלית, והעוז אשר

יתן ה' לעמו, והוא כי

יבואו ליריב מקלוי הארץ

ואיבם רחוקים לשאר את

פני המלך, אשר הגדיל

ה' לעשות עמו, ולדרוש

המופת אשר היה בארץ,

כזכר בד"הי ב' (ל"ב

ל"א). והנה תרהקה מלך

כוש אשר היה מלך עלום

וגבור חיל ומלך גם בחלק

העליון מארץ מצרים

(אבערעגיסטען), (וכבר

הרבו חכמי העמים לסס'

ממעשה תקפו וגבורתו,

עיין בדברי החכ'געועניוס

במקום הזה) ילא להלחם עם

סנחריב כאשר שם פניו אל

ירושלים כזכר במלכים ב' (י"ט ח' וט'),

ואף שלא ידענו אם לחם עמו או לא,

הנה נראה מלך השכל

שמלך אזור ערך אתו מלחמה

ונלח אותו, כי לא היתה זאת

מתכונת מלך אזור להשלים עם

אויביו, וגם תרהקה היה

איש גבור חיל אשר לא השיב

אחור ימינו מפני אויב (כאשר

אמרנו), וכבר מלאנו סנחריב

לר' אל"כ על ירושלים, וא"כ

הדעת נותנת כי סנחריב הנה

את תרהקה, ולכן דמה הנביא

בנפשו כאלו יראה ליריב

באים מארץ כוש לירושלים

ולחזקיהו בעל בריתו לברך

אותו על כל הטובה אשר עשה

ה' עמו, והשפית מלכות זדון

מן הארץ אשר היה גם בעוכרי

מלך כוש. וקרא הנביא: "הוי!

הוא אך סימן לקריאה במ"ש

הנה נראה מלך השכל שמלך אזור ערך אתו מלחמה ונלח אותו, כי לא היתה זאת מתכונת מלך אזור להשלים עם אויביו, וגם תרהקה היה איש גבור חיל אשר לא השיב אחור ימינו מפני אויב (כאשר אמרנו), וכבר מלאנו סנחריב לר' אל"כ על ירושלים, וא"כ הדעת נותנת כי סנחריב הנה את תרהקה, ולכן דמה הנביא בנפשו כאלו יראה ליריב באים מארץ כוש לירושלים ולחזקיהו בעל בריתו לברך אותו על כל הטובה אשר עשה ה' עמו, והשפית מלכות זדון מן הארץ אשר היה גם בעוכרי מלך כוש. וקרא הנביא: "הוי! הוא אך סימן לקריאה במ"ש הרד"ק והראב"ע ולא ללער ותוכחה, כי אין בנבואה הזאת שום יעוד על כוש מטוב ועד רע, אך יקרא לאו וראו הנה מלך כוש שולח בים ליריב וגו'. צלצל כנפים, רבו למאד הפירושים בתאר הזה. הרד"ק בפירושו כאן אחז בדעת יונתן שענינו על הספינות, כי קלעי האניה דומים לכנפים, ולללל הוא מן לללי ערב כי הקלעים יעשו לל. אולם יש גם לפרש לללל מהוראת השניה של ללל והוא השמעת קול רעש, כמו לקול לללו אפתי (חבקוק ג' ט"ז) וכדומה, ותהיה הכוונה על קול המשוטטים (רודערטאָגער), ונקראו המשוטטים כנפים כי על ידם תתנועעה האניה חיש מהר כאשר ירחף העוף בכנפיו. ובשרשיו אמר הרד"ק כלומר שמללת על העולם ברוב כנפיה, והוא דרך משל על רוב הסחורות ומיני הדברים היוצאים ממנה לשאר ארצות עב"ל. וי"מ שהענין ארץ שיש לו חיל גדול, ויהיה כנפים כמו מטות כנפיו (לעיל' ח'), ולללל יש גם להתפרש כשי שתי הוראות, אם לפי שאנשי המערכה ישמעו קול צבלי נשק או בתרועת מלחמה (וכמו שהבינו חכמי העמים, וכן פירש הרמב"ן יירש הכללל (דברים כ"ח מ"ב) שהוא חיל האויב הבאים עליהם, ונקרא החיל בן בעבור שישיעו קול במחנה, מלאון ללללי שמע ללללי תרועה (תהלים ק"ג ה') ע"כ; או לפי שאנשי הצבא יגיבנו על ארצם כלל אשר זו נחסה. גם יתכן שהכוונה על רוב כמותם בענין כסה את עיני הארץ (במדבר כ"ב ה'). והחכם היעניו תרגם: וְאֵנָּה דַּעַר בַּעֲלֵי־עֵצִים הַיִּזְרְעֵלִים וְלִדְעָתוֹ הוּא מִן יִרְשָׁה הַלְלָל או לללל כנפים אחד המה במוכנס, ונקרא הארצה בן, אם כי יעשה בכנפיו כל על הארץ כמה שנאמר עליו וכסה את עיני הארץ (שמות י' ה'), או שהוא מענין קול רעש כמו שתאר הנביא

כוש ופוט אחס: (ב) לנו
 מלאכים קלים. לראות את
 אמת הוא שחזרו ישראל^ג
 למקומם אשר הוא גוי
 ממושך וממורט אל עם
 אשר הוא נורא בחזקתו: מן
 הוא והלאה. מן ה' אשר
 נבחר לעם והלאה: גוי
 קו קו. שנפרע בו בעונו
 מדה במד' וניתן למנוסה.
 דבר אחר קו קו לשון קיאל
 סמי ומאום (איכה ג'):
 נהרים. מלכים: (ג) כל
 יושבי תבל וגו'. איננם
 לריבו' לשלוח זירים על כך
 כי כנשוא נם הרים תראו
 בהקנן הגליות וכתקוע
 שופר תשמעו:

(3) השלח בים צירים
 ובכלי-גמא על-פני-מים
 לכו ומלאכים קלים
 אל-גוי ממשך ומזרט
 אל-עם נורא מן-הוא והלאה
 גוי קו-קו ומבוסה
 אשר-בואו נהרים ארצו:
 (ג) כל-ישבי תבל ושכני ארץ
 כנשא-נם הרים תראו
 וכתקע שופר תשמעו:

כי

ב א ו ר

הנביא יואל את הארבה באמרו (ב' ה') כקול מרכבות על ראשי ההרים, וגם הקול הזה
 יולא מבין כנפיו כנודע. ומה שהעיר החכם גשעניום נגד הדעת הזאת, כי הלא גם בא"י
 היו ארבה לרוב? לדעתי אין טענה, כי בא"י היה זה בדרכך מקרה ולעתים רחוקים,
 ובאשר ידענו שהארבה לפעמים גם בוא יבוא לארצות אייראפא, אבל בארץ כוש היה יותר
 תדיר, וכן מצינו בארץ מצרים וה' נהג רוח קדים וגו' ורוח הקדים נשא את הארבה
 (שמות י' י"ג) הרי שגם לארץ מצרים נסע הארבה מפאת המזרח. הנה לפניך קורא הנעים!
 הפירושים אשר לדעתי ראוי לזכרם ועליך לבחור בטוב. אך אמרתי לחוות לך גם דעתי
 בזה כי מי יודע איזהו וכבר בעיניך. והוא כי ללכל הוא מהוראה השלישית של ללל (עיין
 ערשים) שענינו הירידה והסקיעה (חונטערגעהען, חונטערוינקען) לללו בעופרת (שמות ט"ו
 י') וכדומה. והנה העופות אם המה עיפים ויגיעים מהעופפות כנפיהם תרפנה ושוקעות
 לארץ, וזה משל לאיש אשר לא עמד רוחו בו כאשר יאמר כל"א: ער יועס ריח פֿויגען זיג
 קען, ד. ה. ער זונער ענטוטהעט, וכן יהיה המשל הזה לדעתי גם בעברית, כי אנכי
 אחשוב שכל אמרי משל (טרקפיטע אויסדריקע) אשר לוקחו מטבע הנבראים וכל ליחס מד
 הסברא לכל עם ולשון (אשר כלם ישאבון ממקור הטבע) אם גם לא נודע לנו כי השתמשו
 בשפה ההיא באותו משל, וא"כ נאמר כי כנה לכוש ארץ לללל כנפים, לפי שנבקה רוחם
 כאשר הפכו עורף מפני מלך אשור כאשר אמרנו, ואימתה ופחד נפלה עליהם באמרם אם
 יבצע סנחריב את מעשהו על הר זיון, יבוא עליהם לקחת מהם נקמתו, על כי התיכבו
 נגדו ומנעו אותו מלבוש מיד לירושלים, ולפ"ז יתורגם: זננד געענקטער פֿויגען. (ב) השלח,
 כלומר ראו הארץ הזאת אשר שולח וגו' וכאשר פרשנו. בים, לפי שאמר ובכלי גמא, וגמא
 הוא הלמח הנקרא פאפירוס הגדל בארץ מצרים, ומזה עושים דוגות קטנים לעבור בהן
 ביאר זילום, וכאשר מצינו אבל משה בתבת גמא (שמות ב' ג'), לכן אמר החכם גשעניום

כי

י ש ע י ה יח

(ג) רָאָו עֲנֹטוֹעֲנֹרֶעט אויף דעם מעערע באַטען
 אים שילש-פֿאַה-צײַג אויף וואַסער-שפּיעגעל!
 איילט הײַן, אײַהר שנעללען אַבגעוואַנדטען!
 צום פֿאַלקע, וועגנערפֿאַט אונד וועגנערױפֿט,
 צו יענעם וואַונדערפֿאַללען פֿאַלקע פֿאַן אַנבענין אונד
 ווייטער,
 איין פֿאַלק דעם האַפֿענעם אונד האַררענס אונד דאָך
 צערטרעטען,
 דעם אויסגערויבט האַרדען זײַן לאַנד.

(ג) אַלל וועלטבעוואָהנער אונד ערדענבירנער!
 ווען זײַך ערהעבעט איין פֿאַניער, אויף בערגען שויעט!
 ווען ערשאַללט איינע פֿאַווינע, האַרעט!

דען

ב א ו ר עב

כי צים הכוונה על יאור
 מזרים וכדלקמן (י"ט ה')
 ונשתו מים מהים (ע"ע).
 והנה לדרכי שלח תרהקה
 שהיה מושל גם על חלק
 מארץ מצרי' כאשר זכרנו,
 את ליריו בדוגות קלות
 על היאור, ומשם עברו
 המלאכי' במישור אל ארץ
 יהודה ביבשה. והרד"ק
 בשרשיו פירש הוא עץ קל
 מאד, וא"כ נוכל לפרש
 ים כמשמעו, ואמר עוד
 ויש לפרשו מענין גמי
 בדחז"ל (טיון) וכן דעת
 הערוך (עיין הורא' שלישי'
 ערך גמא) וזה כדע' החכם

הזכר-לבו, המה דברי יושבי ארץ כלל כנפים אל הנזירים שלחו-ממשך, שנמשך ממקומו כשה
 לטבח יובל. ומורט, לדעתי גם הוא משל לוקח משה, שאם נמשך אותו בחזקה ימרט למרו,
 כמו ואמרטה משער ראשי (עזרא ט' ג') ויתורגם: וועגנערט. אל עם גורא, הרב
 המתרגם אחז בדעת הרד"ק שהכוונה שמהז נהיתה לגוי הגדיל ה' לעשות עמו נוראות ונפלאות
 למעלה מדרך הטבע, וכן דעת רש"י. קו קו, כל המפרשים נלחזו מאד בפירוש המלות
 האלה (עיין רש"י רד"ק וראב"ע); ולדעת הרב המתרגם יהיה קו המקור מן קוה ובא
 בחסרון ה"א כמו הנווי (כי נודע הוא שכל הגזרות והבנינים המקור והנווי יתחלפו יחדו)
 והוא כאן בבחינת אם המקרה, והכוונה הגוי שהיה לו תקוה עזומה (והכפל להורות על
 החזק) אם גם היה מבוסה, כלומר נרמס, כמו בשמך נכוס קמינו (תהלים מ"ד ו'),
 והמאמר מחובר למה שלפניו בדרך סבה ומסובב, כי יען נורא הוא מן הוא והלאה ידע
 כי גואלו חי, לכן הוא איננו משולל התקוה והתחלת. אשר בזאו, האל"ף תמורת אות
 הכפל ושעורו בזו (רד"ק). נהרים, ת"י דבזו עממיא ארעיה, וכן העתיק הרב, וידוע
 כי חיל גויים נמשל לנהר, כמו את מי הנהר וגו' את מלך אזור (לעיל ח' ז'), וגם נאמר
 ונהרו אליו כל הגוים (לעיל ז' ב'), והנה המלאכים האלה באו רק לשחר פני המלך
 ולהבטיח לו כי מלך כוש שמת בעו יושעתו, ולזה לא נזכרו הדברים אשר הושמו בפי
 המלאכים, כי אין זה מן הענין, ודוגמתו מצינו במ"ב (כ' י"ב) שלח מלך צל ספרים
 ומנחה אל חזקיהו כי שמע כי חלה חזקיהו ולא פירש מה היה כתוב בתוך הספרים כי תוכס
 יובן מעלמו. ודע כי חכמי העמים ואחריהם גם איזה מעתיקים מבני עמנו הפכו בוונת
 הפסוק, ולדעתם מלך יהודה שלח אל מלך כוש לבשר לו מפלת סנחריב, אבל לא ראיתי
 להעתיק לך דבריהם, ולהביאך קורא הנעים בלחץ אשר לחזו את עצמם לבשר המלות
 והמאמרים אך למען הזדק התארים גוי ממשך ומורט וגו' על כוש, ואם נפסך חשקה
 לדעת זאת עיין בפירוש החכם געועניוס במקום הזה, ועיניך תחזינה כי נלחו חכמי ישראל
 ואין להאריך. (ג) כל, עתה יסוב הנביא את פניו אל כל העמים, ויאמר: הנה כלכם
 תראו את יושעת ה' אשר עשה עמנו, ולכן אל תתמהו אם קול הישועה נשמע גם מעבר
 לנהרי כוש. כנשא גם, באורח טעשה הנורא הזה ממפלת סנחריב יהיה מלא גויים כאלו

(ד) אשקטה - משלום שבנו של עשו אפרה מכל עסקי ואניטה במכוני ל-ט ב לו: כחם נח עלי אור. יאיר ויבהיק לו כחם השמש נח על ירק כמו ללקט אורות (מלניס ב' ד'): בעבטלי. שהקלרי' מחאו' לו להשיב נסח כחם קליר: (ה) כי לפניו כיוסול קלירו של עמל' ושל גוג טרם תמלא תאורו שהוא זומ' לכלו' את אחיו: בת' פר' שלו ויחקר' להחבש' חנוטה במלילותם ולהיו' פגה נלה של גפנה בוסר וגומל נגמל להיות גסים כפול הלנן. בוסר הוא גירוע: וכרת. הכורת את זלולי הגסן הם הזמורות והשריגים: במזמרות. שרפ"ש בלע"ז: זולת הנטישו': הם עיקרי הגפני' שקורין לים"ש: החז. כרת וקלץ כלומר יהרוג גוג וחילותיו ועוריו: (ו) יעזבו יחדיו. פגריהם: לעיט הרים. לעיף הרים: וקץ עליו. כל ימות הקיץ: תחרף. כל ימות החורף מכאן אמרו משפט גוג לעמיד לנח שנים עשר חדש:

ב א ו ר

נח נשא על כל ההרים ובשופר יתקע, וכן נוט' גס דע' הראב"ע - (ד) אשקט', לדעת כל המפרשים הראשונים תהיה הכוונה אשקוט מחמתי על ישראל, ואביט בעין חמלה על מכוני (כי שמוש הבי"ת

(ד) כִּי כֹה אָמַר יְהוָה אֵלַי

אֲשַׁקוּטָה וְאֲבִיטָה בְּמִכּוֹנַי

כָּהֶם צִחַ עָלַי - אֹר

כָּעֵב טַל בָּהֶם קִצִּיר:

(ה) כִּי-לִפְנֵי קִצִּיר כְּתָם-פָּרַח

וּבְכֶסֶר גָּמַר יְהוָה נֹצֵה

וְכָרַת הַזּוֹלָלִים בַּמּוֹמְרוֹת

וְאֶת-הַנְּטִישׁוֹת הַסִּיר הִתּוֹ:

(ו) יַעֲזֹבוּ יַחְדָּו לְעֵיט הָרִים

וּלְבַהֲמַת הָאָרֶץ

וְקָץ עָלָיו הָעֵיט

וְכָרַת בַּהֲמַת הָאָרֶץ עָלָיו תַּחֲרֹף:

(ז) בָּעֵת הַהִיא יוֹבֵל-שָׁנָה לַיהוָה

צְבָאוֹת

עִם מְשֻׁדָּה וּמוֹרָט

וּמַעַם נוֹרָא מִן-הוּא וְהַלָּאָה

גֹּי וְקוֹרָקוּ וּמְבוֹסָה

אֲשֶׁר בָּזְאוּ נְהָרִים אֶרְצוֹ

אֶל-מְקוֹם שֵׁם-יְהוָה צְבָאוֹת

הַר-צִיּוֹן:

משא

יתיר ו'. פתח נס"פ

לפעמים כמו על עיין מכלול) והוא ירושלים או צ"המק מכון קדשי, בחוס ל'ח כענין אהיה כעל לישראל (הושע י"ד ו'); אולם כפי הנראה נמשך הפסוק הזה למה שלאחריו, ובפסוק הבא ירמוז על אזור, ולזה נחר הרב המתרגם בדעת חכמי העמים שגם הפסוק הזה מוסב על סנחריב, ויהיה אשקטה ענינו רוחי שקטה ונפשי תנוח בכל רגשת מלך אזור, וכמו יושב בשמים ישחק וגו' (תהלים ב' ד'). ואביט, לדעת החכם געזעניוס הכוונה אשקוט כאשר אביט הללחת אזור, ויתורגם: רודיג טויע איד; ולדעת הרב המתרגם הוא כמו וביום רעה ראה (קהלת ז' י"ד) שענינו ראה בהשקט מה יהיה אחריתו (זעהע לו) כמו שתרגם שם הרמב"מ נ"ע. במכוני, הבי"ת תמורת מ"ס ורבים ככה (עיין מכלול). עלי אור, הראב"ע והרד"ק פירושו מטר כמו יסין ענן אורו (איוב ל"ז י"א), והרב המתרגם

אח

(ד) דען אלא שראך דער הערר צו מיר :
 איד בלייבע רוהיג, אינד שיע פאן מיינעם וואהנויטן,
 וויא הייטערע זאנע אויפס גרין,
 וויא טהויאנעוואלק בייא ערנדטעהיטצע.
 (ה) דען פאר דער ערנדטע ווען אכפאללט דיא בליטהע,
 אונד רייפענרע בעערע ווירר דיא בלומע,
 דא שניידעט ער אב דיא שאסלינגע מיט רעכמעסערן,
 אונד דיא ראנקען ענטפערנט ער, הויט ער אב.
 (ו) איבערלאסען ווערדען ויא אללעזאממט דעם רויכפא-
 געל אויף געבירגען
 אונד דען טהיערען דעם לאנדעם,
 דאס איבערזאמערע דארויף דער רויכפאגעל
 אונד אלל געטהיער דעם לאנדעם דארויף איבערווינ-
 טערע.
 (ז) צו יענער צייט ווירר געשענק דעם עוויגען צבאוח
 געבראכט
 פאם פאלקע, איינסט ווענגערפאסט אונד ווענגערפאסט,
 דעם וואונדערפאללען פאלקע פאן אנבעגין אונד ווייטער
 דא פאלק דעם האפענס אונד הארענס אונד דאך
 צערטרעטען,
 דעם אייסערויכט הארדען ויין לאנד,
 צום ארטע דעם רוהמעס דעם עוויגען צבאוח,
 צום בערגע ציון.

אחו בדעת רש"י (ע"ט)
 שהוא עשז ירק. כעב
 טל, הגה לעת שהזבואה
 עומדת לקצור לא ירד
 הגשם לזרעה, אבל הטל
 מעולה מאד צעת הזאת
 כנודע, ותוכן הכתוב הוא,
 כי אמר ה' אנוכי אשקות
 אס גם ארצה כי חסן
 אזור בידו ילחית, וכבר
 יקוה לקצור קצירו ולאסוף
 את תבואתו, ישן ידעתי
 כי לפני קציר וגו'. (ה) כי
 לפני קציר, גם זה עוד
 דברי ה', כי הוא נתנת
 טעם למאמרים הקודמי'
 וכמו שאמרנו. כחם פרח,
 אמר הרד"ק וז"ל: המשיל
 הגוי' לגסן פורחת (וקציר
 הוא כמו בציר וכן נאמר
 לעיל ט"ו ט' ועל קצירך
 ובירמיה מ"ח ל"ב ועל
 בצירך) וכשהשליך הפרח
 יהיה נן והנץ יהיה בוסר,
 והבוסר גומל מעט מעט
 עד שיהיו ענבים בשולות
 ע"כ, תבין מזה כוונת
 הרב המתרגם-נצח, כתב
 הרד"ק רפה הה"א, ועלת'
 לנקבה ולא לבנוי, ומזה
 וישלך כזית נחתו (איוב ט"ו ל"ג). הולולים, המה יניקות הגפנים הרבים והם
 קרובים להזאת, והנטיעות המה הענפים המתפשטים ונקראו גם שלוחות (מזה
 הענין) כמו שאמר שלחתי נטעו עברו ים (לעיל ט"ז ח'). החו, מפעלי הכפל כי שרשו
 תזז, והוא לשון כריחה ובדחז"ל רוח תזזית (הכ"ל), והנה רוח תזזית פירש הרד"ק בשרשיו
 שהיא רוח רעה המסירה דעתו של אדם וכן הוא בערוך. (ו) יעובו, המליץ עזב את המשל
 ובחר במליצה אשר תולדק רק על הנמשל שהיא פגמי מחנה אזור, וכבר מלינו כיוולא בדברי
 הנביאים כאשר כבר הערנו ע"ז לעיל (פרשה ה'). וקץ, פעל נבנה מן קיץ, וכן תחרף
 מן חרף, וכתב הרד"ק ובאמרו העוף בקין והנהמה בחרף, כי העוף יעופף ברוב זימי
 הקין, והשוות ילכו זימי החרף ברוב, וכוונת הכתוב כי כל כך ירבו חללי ההרוגים עד
 שנה תמימה ישבעו חית הארץ ועוף השמים מבשר פגריהם. (ז) בעת ההיא, עד כאן היו
 דברי השם שאמר כי לפיכך שקעה נחה נפשו כי ידע אחרית אזור עדי אובד, ועתה הנביא
 ידבר ויחתום הפרשה במה שהתחיל עם ממשך ומורט וגו', ושעור הכתוב לדעת הרב המתרגם
 הוא, כי בעת ההיא אחרי אשר יפול אזור בארלס, יובל שי, יוצא מנחה לה', והמה
 זבחי תודה ושלמי שמחה. עם ממשך, המ"ס של ומעס נורא נמשכת גם לפניו גם
 לאזריה, מעס ממשך, ומגוי קו קו וגו'. אל מקום שם ה', הוא ב"המק אשר שם כבוד
 ה' חופף, כי לא תעבור עוד חרב בארלס ויוכלו לעלות אל בית ה' להקריב קרבנותיהם.
 והמספרים ראשונים וגם אחרונים מנני עמנו פתרו, כי העמים יביאו את בני ישראל
 הצבויים אללם מנחה לה', ודימו זה למה שנאמר (לעיל י"ד ב') ולקחום עמים והביאום
 אל מקומם, וכן והביאו בניך בחגן (לקמן מ"ט כ"ב), והביאו את כל אחיכם וגו' מנחה
 לה' (לקמן ס"ו כ'); אולם בכל המקומות האלה יבאר המליץ תמיד כי יכבדום וינאפום
 כל